



AVRUPA TIP UZMANLARI BİRLİĞİ PSİKİYATRİ BÖLÜMÜ



Kabul edilme tarihi : Nisan 2018

Yeniden gözden geçirme tarihi : Nisan 2021

BİR PSİKİYATRİSTİN MESLEKİ NİTELİKLERİ¹ (Profile of a Psychiatrist)

Giriş

Bu metin, Avrupa Tıp Uzmanları Birliği (ATUB; *Union Européenne des Médecins Spécialistes, UEMS*) Psikiyatri Bölümünün Eğitim Daimi Kurulu (Standing Committee on Training) tarafından 2005'te geliştirilen ATUB Bir Psikiyatristin Mesleki Nitelikleri belgesinin gözden geçirilmiş halidir. Kurul, gözden geçirilmiş metnin oluşturulma sürecinde Liene Berze, Natalija Berzina, Krista Bruna, Nadezda Kokina, Ekin Sönmez, Sonila Tomori ve Livia De Picker'den oluşan Avrupa Psikiyatri Asistanları Federasyonu (EFPT) çalışma grubunun katkılarını minnettarlıkla bildirir.

Bu belgede, 2005 versiyonu da dâhil olmak üzere birçok başka kaynaktan yararlanmıştır. Kaynakların tam listesi kaynakçada bulunmaktadır.

Amaç ve Hedefler

Artan uzmanlaşma ve psikiyatri ekiplerinin işlevsel olarak bölünmesi, psikiyatristin rol ve sorumluluklarında değişikliğe yol açabilmektedir. Doktorların toplumdaki rollerinin yeniden tanımlanması ve sorumluluklarının toplumla görüş alışverişi içinde yeniden tartışılması gerektiği önerilmektedir.

Bu metin Avrupalı psikiyatristin görevlerini ve sahip olması gereken yetkinlikleri tanımlamaktadır. Ayrıca bir psikiyatristin mesleğiyle ilişkili bazı kavramların tanımlarını da ele almayı amaçlamaktayız. Bu belgenin psikiyatristlerin ötesinde bir okuyucu kitlesine ulaşması hedeflenmiştir:

1. Tıp uzmanları
2. Çok disiplinli ekiplerin üyeleri
3. Hastalar ve aileleri

¹Orijinaline UEMS Psikiyatri Bölümü ve Türkiye Psikiyatri Derneği internet sitelerinden ulaşılabilen 'Bir Psikiyatristin Mesleki Nitelikleri' belgesine Türkiye'deki psikiyatrist ve asistan hekimlerin erişimini kolaylaştırmak adına TPD Merkez Yönetim Kurulu'nun girişimiyle Asistan Hekim Komitesi bünyesinde bir çeviri çalışması yürütülmüştür. Ekin Sönmez'in koordinatörlüğünde yapılan çeviri ve redaksiyonda Asilay Şeker, Emine Tuğçe Akçaer ve Elif Subaşı görev almıştır.

4. Eğitimciler
5. Politikacılar
6. Kamuoyu
7. Sosyal medya

Ruh sağlığı ile ilgili kavramlar

- Ruh sağlığı, kişinin her gün kendi potansiyelini gerçekleştirebildiği, hayatın olağan sıkıntılarıyla başa çıkabildiği, verimli ve üretken bir şekilde çalışabildiği ve kendi toplumuna katkı sağlayabildiği bir iyilik hali şeklinde tanımlanmıştır.
- Ruh sağlığı, hastalığın olmaması, bireyin kendi içinde olduğu gibi fiziksel ve sosyal çevresi içerisinde de sağlayabildiği bir denge hali, bütün işlevlerini tam performansla sergileyebildiği bir durum şeklinde tanımlanabilir.
- Ruh sağlığı, bireylerin kendileriyle barışık olduğu, sosyal olarak etkin bir şekilde işlevlerini yerine getirebildiği, temel ihtiyaçlarının yanında daha ileri ihtiyaçlarıyla da ilgilenebildiği uyum ve denge halidir.

Ruhsal bozukluğun tanımı

- Ruhsal bozukluk, çoğu durumda kişileri sıkıntıya sokan, işlevselliğin bozulması ile sonuçlanan, klinik olarak tanınabilen belirti ve davranışlar kümesidir.

Psikiyatrinin tanımı

- Psikiyatri ruhsal bozuklukların, duygusal ve davranışsal bozuklukların kökeni, tanısı, klinik görünümü ve ele alınmasıyla ilgilenen tıbbi uzmanlık dalıdır.

İlgili diğer tanımlara ekler bölümünden ulaşılabilir.

Psikiyatristin yetkinlikleri

Avrupa Psikiyatri Birliği psikiyatristin görev ve sorumluluklarını 2015'te aşığıdaki gibi tanımlamıştır:

- Psikiyatristler daha iyi sağlık hizmetine adanmış belirli bir bilgi, beceri ve tutum bütünlüğüne sahip profesyoneller olmalıdır.
- Psikiyatrist çok sayıda farklı ortamda psikiyatrik bozuklukları teşhis edebilmeli ve yönetebilmeli, ekip içinde çalışabilmeli, hastalar ve aileleri için hak savunucusu olabilmelidir.

- Psikiyatrist hizmetin planlaması, geliştirilmesi, ulaştırılmasında öncülük etmeli ve bu sorumluluğunun bir parçası olarak, uygun kaynakların kullanıma sunulmasını sağlamak için politikacılar da dâhil olmak üzere paydaşlarla birlikte çalışabilmelidir.
- Psikiyatristler kendi alanında teknik olarak yetkin olmalı, bilgi birikimi güncel olmalı ve araştırmalarla ilgili gelişmeleri takip edebilmelidir.
- Psikiyatristler iyi dinleme becerilerine ve empatiye sahip olmalı, yüksek düzeyde dürüst ve ahlaklı olmalıdır.
- Psikiyatristler sadece hastalar, aileleri ve diğer paydaşlarla iyi iletişim kuran kişiler olmamalı, aynı zamanda toplumun eğitime öncülük edebilmeli ve iyi hak savunuculuğu becerilerine sahip olmalıdır.
- Psikiyatristler kaynakları ve ekipleri yönetmede yüksek düzeyde yönetsel becerilere sahip olmalıdır.
- Psikiyatristler uygulamaları üzerine öğrenmeye yönelik zihinsel çabasını sürdürdüğu bir pratiğe sahip olmalı ve yaşam boyu öğrenme sürecini etkin şekilde izlemelidir.

Çağdaş psikiyatri uygulamalarının gereksinimlerini karşılamak için, bu roller ayrıntılandırılabilir. Böylece gerekli ve destekleyici yetkinlikler tanımlanabilir ve eğitimciler ve yöneticiler tarafından tanınan bir çerçeveye yerleştirilebilir. Psikiyatri eğitimi için ATUB'nin geliştirdiği Yetkinliğe Dayanan Çerçeve (UEMS Competency Based Framework) Kanada Kraliyet Hekimler ve Cerrahlar Koleji (CANMEDS, 2015) tarafından tanımlanan yedi temel yetkinlik ve hekim sorumluluğu temel alınarak düzenlenmiştir. Metnin düzenlenmesinde bu yapının izlenmesini öneriyoruz:

1. Tıp uzmanı
2. İletişimci
3. İşbirliği yapıcı
4. Lider
5. Sağlık savunucusu
6. Bilim insanı
7. Profesyonel

1. Tıp uzmanı

Tanım

Psikiyatristler ruhsal bozuklukların önlenmesi, ruhsal bozukluğu olan hastaların tanı ve tedavisi ile ilgilenirler. Bunu sağlamak için psikiyatristler belirli bir tıbbi ve psikopatolojik bilgiler bütününe ve verileri toplamak ve yorumlamak, uygun klinik kararlar vermek ve biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yöntemlerin bir bileşimini kullanarak teşhis ve tedavi işlemlerini uygulamak, yüksek nitelikli, güvenli ve hasta odaklı bakım sağlamak için gereken belirli becerilere sahiptirler.

Açıklama

Tıp uzmanları, tıbbi önceliklerin belirlenmesi ve karar verilmesinin gerekli olduğu durumların yönetimini içeren tanı koyucu ve tedaviye yönelik etkinlikleri gerçekleştirir. Sağlık hizmetlerinin ayırt edici özellikleri genellikle karmaşık ve öngörülemiyor olmasıdır. En iyi ve kanıta dayalı uygulama hakkında yetersiz bilgi ve belirsizlik olduğu bazı durumlarda da, önceliğin ne olduğunu belirlemek ve karar vermek gerekebilmektedir. Tıp uzmanlarının işi, sağlıkla ilgili bilimsel bilgi, yetenek ve becerilere dayanarak belirsizliği ele alabilecekleri yaratıcı çözümler sunmakta ustalık gerektirmektedir. Tıp uzmanının rolü psikiyatri uzmanlarının görevlerinin temelidir ve iletişimci, işbirliği kurucu, sağlık savunucusu, lider, bilim insanı ve profesyonel rollerinde yer alan yetkinliklere kaynaklık eder.

Yetkinlikler:

Psikiyatristin tıp uzmanı olarak yetkinlikleri aşağıda sıralanmıştır:

1. Belirli bir klinik uygulama kapsamında, Klinik uygulama becerileri kapsamı içerisinde psikopatolojik ve diğer klinik bulguları incelemek, tarif etmek ve tanımlamak gibi tanısal becerilere sahip olmak
2. Tanısı koyulan hastaların bakım gerektiren sorunlar yelpazesinin etkili ve etik yönetimi için tedavi becerilerine sahip olmak. Bu beceriler özellikle aşağıdakileri içerir:
 - a. Biyolojik tedavi
 - b. Psikoterapi
 - c. Toplum psikiyatrisi müdahaleleri
 - d. İdeal tedavi planı için; ilgili etiyolojik faktörlerin kapsamlı biyopsikososyal formülasyonuna dayanan hasta merkezli yönetim planları oluşturmak, bakım hedeflerini belirleyerek bu tedavileri birleştirebilme becerisi
3. Rehabilitasyon ve iyileşme için bir araç olarak sosyal bağlamı kullanma becerilerine sahip olmak
4. Doğrudan hasta bakımı dışındaki durumlarda da tıbbi uzmanlığını kullanmak
5. Ruhsal bozukluğu olan hastalar için psikobiyososyal formülasyon yapabilme becerisini sergilemek
6. Uzmanlığının kişisel sınırlarının farkında olmak

2. İletişimci

Tanım

İletişimci olarak psikiyatristler, hasta ve ailesi ile terapötik bir ilişki kurabilirler. Bir hastanın zihinsel ve genel sağlık durumu ile ilgili gerekli bilgilerin etkin bir şekilde toplanması ve paylaşılmasının sağlanması ve kolaylaştırılmasında bu özellik hayati önem taşımaktadır. Ek olarak psikiyatrist, iş arkadaşları ile olan ilişkisinde de iletişim becerilerini geliştirmelidir.

Açıklama

Psikiyatristler hastanın belirtilerini açıklayıcı bir şekilde ele alarak ve hastanın hastalığı deneyimleme biçimini etkin olarak dinleyerek hasta merkezli terapötik iletişimi mümkün kılar. Klinik koşullarında iletişim hastanın bakış açısının sağlık çalışanlardan beklentileri de dâhil olmak üzere korkularını, hastalık hakkındaki fikirlerini, hastalığın etkileriyle ilgili duygularını açıkça gözden geçirmek anlamına gelir. Bir iletişimci olarak psikiyatrist, elde edilen bilgiyi bütünleştirir ve hastanın ihtiyaçlarını, değerlerini ve tercihlerini yansıtan bir şekilde sağlık hedeflerinin belirlenmesinde ve bir plan geliştirmede hastayla ortak bir zemin bularak hastayla paylaşılmış bir karar verme sürecini yürütür. Bu plan mümkün olduğunda, kanıtlara ve tedavi rehberlerine göre yapılmalıdır. CanMed'in gözden geçirilmiş versiyonunda, iletişimci rolü; klinik olarak karar verme süreçlerini, hastanın bilgilendirilmesi, mahremiyeti ve gizliliğini en uygun şekilde gözetecek şekilde yazılı ve sözlü iletişimin yanı sıra görsel medyanın da kullanılmasını kapsar. İletişimciler olarak psikiyatristler hastalar, yakınları, meslektaşları ve işbirliği kurdukları diğer kişilere tıbbi sorunları ve çözümlerini saygılı bir ilişki yoluyla aktarırlar. Psikiyatristler ayrıca, yasal ve toplumsal otoritelerin yanı sıra hasta/tüketici örgütleri, politika belirleyiciler ve medyayla yapıcı bir şekilde iletişim kurabilmelidir.

Yetkinlikler

Psikiyatristin iletişimci olarak yetkinlikleri aşağıda sıralanmıştır:

1. Hastalar ve aileleri ile terapötik ilişkiler kurmak, anlayış, güven, empati ve mahremiyetin hakim olduğu bir alan yaratmak,
2. Hastalardan, hastaların ailelerinden ve hastaların dâhil oldukları topluluklardan hastaların sorunları ile ilgili gelen bilgileri edinir ve bütünleştirir; bu bilgi edinme sürecinin sistematik bir şekilde yapılması ile mümkün olur.
3. Etkin bir şekilde dinler.
4. Açık, doğru ve uygun şekilde kayıt tutmaya devam ederek, hastalara en uygun sağlık bakımını sağlamak üzere hastalar, aileleri ve diğer sağlık hizmeti sunucuları ile uygun bilgileri tartışır.
5. Dil, kültür farklılıklarından ve diğer etkenlerden kaynaklanan zorlukların üstesinden gelerek etkin iletişimi sağlamak için uygun yöntemler kullanır.
6. Tıbbi görüşme hakkındaki yazılı kayıtları ve elektronik bilgileri hasta güvenliği ve gizliliğinin ve mahremiyetin korunması ve en uygun klinik kararın verilmesi adına belgeler ve paylaşır.
7. Klinik dışı ortamlarda da etkin iletişim becerilerini gösterir.

3. İşbirliği yapıcı

Tanım

Psikiyatristler yalıtılmış bir şekilde çalışmazlar: Diğer tüm tıp uzmanları gibi, bir psikiyatrist hastalar için en uygun, güvenli ve yüksek kaliteli bakımı sağlamak üzere var olan bir sistemin parçası olarak çalışır. Çoğu psikiyatrist için bu aynı zamanda birden çok disiplini içeren bir ekiple çalışmayı içerdiği için, bir psikiyatristin böyle ortamlarda etkili bir şekilde çalışabilmesi esastır.

Açıklama

İşbirliğine açık bir psikiyatrist, diğer hekimler, sağlık çalışanları ve hastaların aileleri de dâhil olmak üzere, kendi hastasının bakımına dâhil olan başkaları ile ortaklık içinde çalışır. İşbirliği etkili müzakere ve kişileri arası çatışmaların çözümlerini içerir.

İşbirliğinin başarılması, karar verme aşamasında sağlık sisteminde yer alan çeşitli çalışanlar arasında güven, saygı ve paylaşımı gerektirir. Çalışma kültürü ve uygulama tarzı hastalar için işbirliği içinde etkili bakımın ortaya konulmasında önemli bir rol oynamaktadır. İşbirliği süreci, başkalarının rollerini anlama, ortak amaç ve sonuçları takip etme ve farklılıkları gözetmeyi gerektirir. Psikiyatristler sağlık ve iyilik halini geliştirmek için bütünsel yaklaşımları içeren, kişiselleştirilmiş bir bakım planı oluşturmak için hastalarla, aileleriyle ve sağlık ekibi üyeleriyle işbirliği yapmalıdırlar.

Yetkinlikler

İşbirliği yapmaya açık bir psikiyatrist şunları yapabilmelidir:

1. İşbirliğinin hâkim olduğu bir çalışma kültürünü desteklemek için hastalar, meslektaşlar, diğer tıbbi ve tıp dışı uzmanlar ile olumlu ilişkiler kurmak ve sürdürmek
2. Dönemsel ve süreğen bakımda diğer meslektaşları ve tıp uzmanları ile örtüşen ve paylaşılan sorumlulukları müzakere etmek
3. Hastalar ve sağlık çalışanları ile karşılıklı saygıya dayalı paylaşılmış karar verme süreçlerine katılmak
4. Hasta bakımını başka bir sağlık personeline veya başka bir sağlık bakımı ortamına devretmek için uygun zamana karar vermek ve hasta devri esnasında güvenli bir ortam sağlamak

4. Lider

Tanım

Lider olarak bir psikiyatrist, ortak karar verme süreçlerine dâhil olan, kararların yürütülmesi ve sağlık hizmeti sisteminin süregiden evrimiyle ilgili sorumluluk alan kişidir. Psikiyatrist aynı zamanda uygulamalarının farklı yönlerini de ele alabilmelidir. Psikiyatrist günlük uygulaması içinde bireysel olarak hastaların bakımı, uygulamalarını gerçekleştirdiği kuruluşlar ve genel olarak sağlık sistemi bağlamında, kaynaklar, çalışma arkadaşları, sorumluluklar, politikalar ve kişisel yaşamlarını ilgilendiren sistematik kararlar alabilmelidir.

Açıklama

Psikiyatristlerden içinde buldukları sağlık sisteminde hem bireysel sağlık hizmeti sunucuları, hem ekip üyesi, hem de katılımcı ve lider olarak işlev görmeleri beklenmektedir.

Liderlik, çeşitli değerlere dayanmaktadır: Süreklilik ve gizlilik içinde hasta için anlaşılır ve kişiselleştirilmiş bir bakımın sağlanması, toplumun ihtiyaçlarının karşılanması, kendi fiziksel ve ruhsal sağlığını korumak, günlük uygulamalarını meslektaşlarının akran denetimine açmak, yeni gereksinimlere cevap vermek üzere uygulamalarının sürekli olarak geliştirmek, araştırma ve eğitimin psikiyatristlerin mesleki yükümlülüklerinin bir parçası olduğunu kabul etmek.

Sağlık hizmetleri giderek çok disiplinli ekiplere, hizmet alanlar ve diğer hekimlerle işbirliği içinde çalışmaya odaklandığından, liderler iyi işleyen bir sistemin gerektirdiği çeşitlilik içinde etkili bir şekilde liderlik yapabilmelidir.

Yetkinlikler

Psikiyatrist şunları yapabilmelidir:

1. Yüksek standartlarda bakım ve profesyonellik sunmak için değerlere ve farkındalığa dayalı kişisel niteliklere sahip olmak
2. Sağlık hizmetlerinin, tıp eğitiminin iyileştirilmesini ve yenilikçiliğini teşvik etmek
3. Hasta bakımını, öğrenim ihtiyaçlarını, boş zaman etkinliklerini ve kişisel hayatı dengelemek için zaman ve kaynakları etkin bir şekilde kullanmak
4. Sınırlı sağlık ve eğitim kaynaklarını etkin bir şekilde paylaşmak
5. Etkili yönetsel beceriler sergilemek
6. Liderlik stilini değişen sağlık koşullarına uyarlamak

5. Sağlık savunucusu

Tanım

Sağlık savunucusu olarak psikiyatrist, psikiyatrik hastalıkların önleyici tedbirleri ve aynı zamanda psikiyatrik hastalığı olanların genel sağlık ve iyilik hallerinin iyileştirilmesi açısından hastaların ihtiyaçlarını temsil etmektedir. Bir psikiyatrist; sosyal, çevresel ve biyolojik etkenlerle ruh sağlığını tehdit eden durumlara karşı bütünlük içinde savunuculuk yapmalıdır. Psikiyatristler, hastalarının sağlığını ve iyilik halini geliştirmelidir. Aynı zamanda, psikiyatrik bozuklukların önlenmesi ve psikiyatrinin toplumdaki damgalanmasının azaltılmasını teşvik edici çabalara katkıda bulunmalıdır.

Açıklama

Psikiyatristler savunuculuğun; bireysel düzeyde, hizmet sunduğu topluluk düzeyinde ve daha geniş toplumsal düzeyde ruh sağlığın geliştirilmesi için gerekli ve temel bir unsur olduğunu kabul etmelidir. Savunuculuk tanımı, bir konunun kamuoyunda tartışılmasını teşvik etmeyi, toplumu önemli meselelerden haberdar etmeyi ve karar vericileri bir çözüme yönlendirmeyi içerir.

İyi bir sağlık savunucusu olarak bir psikiyatristin temel amaçlarından biri, toplumun psikiyatrik bozuklukları olan bireylere karşı olan algısının değişmesine yardımcı olmaktır. Psikiyatristin tüm hekimler gibi önemli bir becerisi de, hem kısa hem de uzun vadede empatik olma ve hastaları sürece dâhil etme becerisidir. Birinci basamak hekimleri ve / veya başka bir ruh sağlığı uzmanı tarafından tedavi edilen hastalar için, psikiyatrist bir savunucu olarak hareket etmeli ve nitelikli bakım için standartları belirlemelidir.

Psikiyatristler, hastalarının eşit şartlarda tedavi görme, sağlık hizmeti alma ve sosyal entegrasyon (bütünleşme) süreçlerine erişim hakkını savunur.

Savunuculuk genellikle diğer sağlık çalışanlarını, toplumsal kurumları, yöneticileri ve politika yapıcıları sürece dâhil etmeyi gerektirir. Bir psikiyatristin ruh sağlığı hizmetlerini kullanan kişilerin karşılaştığı zorlukları ortaya koyarak politika değişikliklerini yönlendirmesi gerekebilir.

Yetkinlikler

Sağlık savunucusu olarak psikiyatristin yetkinlikleri:

1. Hastayı ve toplumu etkileyen ruh sağlığı belirleyicilerini tanımlamak
2. Psikiyatrik hastalığı olan kişilerin fiziksel sağlığını ve iyilik hâlini etkileyen etkenlerin farkında olmak ve bunlara uygun şekilde müdahale edebilmek
3. Hastaların en yüksek çıkarını sağlamak için, hastalar, meslektaşlar veya toplum adına ve onlarla işbirliği içinde savunuculuk gerektirecek konuların, ortamların veya durumların farkına varmak ve bunların gereğini yapmak

6. Bilim İnsanı

Tanım

Bir psikiyatrist, yaşam boyu öğrenmeyi üstlenen, sürekli olarak kendi becerilerini geliştiren ve uygulamada mükemmelliği elde etmek için bilgiyi kullanan, aynı zamanda hastalarını, meslektaşlarını, asistanları, tıp öğrencilerini ve diğer insanları eğiten bir bireydir.

Açıklama

Bilim insanı, öğrenen, bilgi sahibi olan, özellikle bir konu hakkında derin bilgisi olan ve detaylı bir şekilde çalışan kişidir. Bir bilim insanı olarak psikiyatrist, mesleki uzmanlık alanlarında ustalaşma hedefini yaşam boyu muhafaza etmelidir. Bir psikiyatrist psikiyatriyi kanıta dayalı bilgilerle gelişen, değişen ve daha fazla zenginleşen bir bilim olarak tanımalıdır. Bir psikiyatrist, sürekli öğrenmesi ve meslektaşlarının yanı sıra hastalar, asistanlar, tıp öğrencileri ve uygun olduğunda genel kamuoyunu içeren diğer kişiler için sürekli olarak ilham verici olması gerektiğini bilmelidir.

Bilim insanı olarak aktif rolü, bir psikiyatristin hastanın değerlerini ve tercihlerini de göz önünde bulundurarak, kanıta dayalı klinik kararlara ulaşmasını sağlar. Bilim insanı becerilerini kullanan bir psikiyatrist mesleki çalışmalarında mükemmelliği gözetir ve nitelikli ruh sağlığı hizmeti sunar. Bilim insanı ayrıca, gözetim ve danışmanlık da dâhil olmak üzere diğer doktorların, asistanların ve tıp öğrencilerinin yetiştirilmesi ve geliştirilmesine yardımcı olmak için gerekli zaman, enerji ve kişisel bilgi birikimine de yatırım yapabilen kişidir.

Bilim insanı olarak psikiyatristin yetkinlikleri:

1. Kişisel ve sürekli bir eğitim stratejisi geliştirmek, uygulamak ve belgelemek
2. Günlük klinik kararları için en iyi kaynakları ve ilgili kanıt temelli tedavileri kullanmak
3. Genel bilimsel ilke ve yöntemleri biliyor olmak, araştırmaya ve yeni bilginin gelişmesine katkıda bulunmak
4. Tıp öğrencileri, asistan hekimler ve sağlık çalışanları da dâhil olmak üzere başkalarının öğrenmesine ve gelişimine etkili bir eğitici olarak uygun yerlerde katkıda bulunmak

7. Profesyonel

Tanım

Bir psikiyatristin hasta ile ilgili en iyi sonuçlara ulaşması için hastalarla ve tüm ilgili kişilerle işbirliği içinde çalışması beklenir. Bu, sürekli mesleki gelişime bağlılığını göstererek ve kendi sınırlarının farkında olarak, yüksek standartları koruyarak, doğruluğu ve herkese saygıyı gözetenek ve etik çerçevelere bağlı kalarak sağlanır.

Açıklama

Psikiyatrist mesleki olarak başkalarının sağlığına ve bakımına adanmıştır. Mesleki rol, klinik yeterliliği, sürekli mesleki gelişime bağlılığı, kamu yararını desteklemeyi ve etik standart ve değerlere bağlılığı içerecek şekilde bugünün toplumunun doktorlardan beklentilerini kapsamaktadır.

Profesyonelliğin temel ilkeleri; hastanın iyilik halinin önceliği, hasta özerkliği, hekimin mesleki yeterliliğe bağlılığı ile sosyal adalet, hastalara karşı dürüstlük, gizlilik, niteliğin ve hizmete erişimin iyileştirilmesi, sınırlı kaynakların uygun dağıtılması, bilimsel bilgi ve dürüstlük, fedakârlık, alçakgönüllülük, farklılıklara saygı ve potansiyel çıkar çatışmaları bağlamında şeffaflık gibi değerler de dâhil olmak üzere mesleki sorumluluklar olarak sıralanabilir.

Profesyonellik, hekimlerin düzenlemeleri yürüten ayrıcalıklı konumu göz önünde bulundurularak ve hekimlerin hizmet ettikleri kişilere, topluma, mesleğe ve kendilerine karşı hesap verebilirliğine güvenerek oluşturulan, toplum ile tıp mesleği arasındaki örtük sözleşmenin temelidir.

Yetkinlikler

Bir profesyonel olarak psikiyatristin yapabilecekleri:

1. En nitelikli bakımı doğruluk, dürüstlük ve şefkat ile sunmak
2. Kişisel ve kişilerarası uygun profesyonel davranışları sergilemek
3. Yasal ve mesleki yükümlülöklere saygılı, etik açıdan sorumlu ve bu sorumlulukların yönetimi kendine bir çalışan olarak tıbbi uygulamalarını sürdürmek

Kaynakça¹

1. UEMS Section of Psychiatry/European board of Psychiatry (2009): European framework for competencies in psychiatry.
2. Frank JR, Snell L, Sherbino J, editors. CanMEDS 2015 Physician Competency Framework. Ottawa: Royal College of Physicians and Surgeons of Canada; 2015.
3. Danish Health and Medicines Authority. De 7 lægeroller [The seven physician roles]. Copenhagen, Denmark: Danish Health and Medicines Authority; 2013. Available from: <http://sundhedsstyrelsen.dk/publ/ Publ2013/05maj/De7laegeroller2udg.pdf>. Accessed July 22, 2014.
4. Boushehri E, Soltani Arabshahi K, Monajemi A. Clinical reasoning assessment through medical expertise theories: past, present and future directions. Med J Islam Repub Iran 2015 (15 June). Vol. 29:222.
5. Adv Med Educ Pract. 2014 Dec 12;5:499-505. doi: 10.2147/AMEP.S74876. eCollection 2014. Vildbrad MD, Lyhne JM, Improvements in CanMEDS competencies for medical students in an interdisciplinary and voluntary setting, International Medical Cooperation Committee, Aarhus University, Aarhus, Denmark,2014. Available: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25540602>
6. Klinger B. et.all, Interprofessional competencies in integrative primary healthcare, Glob Adv Health Med. 2015 Sep; 4(5): 33-39.
7. Rush.B, McPherson-Doe C., Behrooz RC., Cudmore A., Exploring core competencies for mental health and addictions work within a family health team setting, Ment Health Fam Med, 2013 Jun;10(2):89-100.
8. E. Berger, M. Chan, A. Kuper, et al. The CanMEDS role of Collaborator: How is it taught and assessed according to faculty and residents? Paediatr Child Health 2012;17(10):557-560.
9. <https://www.teachervision.com/teaching-methods/communication-skills/9834.html>
10. Adv Med Educ Pract. 2014 Dec 12;5:499-505. doi: 10.2147/AMEP.S74876. eCollection 2014. Vildbrad MD, Lyhne JM, Improvements in CanMEDS competencies for medical students in an interdisciplinary and voluntary setting, International Medical Cooperation Committee, Aarhus University, Aarhus, Denmark,2014. Aviable: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25540602>
11. P.Y.Collins, S.Musisi, [...], and V.Patel, The core competencies for mental, neurological, and substance use disorder care in sub-Saharan Africa, Global Health Action, 2015 Mar 16; 8: 26682. doi 10.3402/gha.v8.26682.
12. S.C.Scheiber, Thomas A.M.Kramer, S.E.Adamowski Core competencies for psychiatric practice:What clinicians need to know. A report of the American Board of Psychiatry and Neurology, Washington, DC, 2003
13. Bhugra, D., Ventriglio, A., Kuzman, M. R., Ikkos, G., Hermans, M. H.-M., Falkai, P., ... Gaebel, W. (2015). EPA guidance on the role and responsibilities of psychiatrists. *European Psychiatry: The Journal of the Association of European Psychiatrists*, 30(3), 417–22. <http://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2015.02.002>

¹Çeviride yer alan tüm kaynaklar orijinal metinde bulunduğu şekliyle verilmiştir.

14. Bhugra, D., Sartorius, N., Fiorillo, A., Evans-Lacko, S., Ventriglio, A., Hermans, M. H. M., ... Gaebel, W. (2015). EPA guidance on how to improve the image of psychiatry and of the psychiatrist. *European Psychiatry : The Journal of the Association of European Psychiatrists*, 30(3), 423–30. <http://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2015.02.003>
15. Fond, G., Ducasse, D., Attal, J., Larue, A., Macgregor, A., Brittner, M., & Capdevielle, D. (2013). [Charisma and leadership: new challenges for psychiatry]. *L'encéphale*, 39(6), 445-451. <http://doi:10.1016/j.encep.2012.10.006>
16. Tobin, M., & Edwards, J. L. (2002). Are psychiatrists equipped for management roles in mental health services?. *Australian & New Zealand Journal Of Psychiatry*, 36(1), 4-8. <http://doi:10.1046/j.1440-1614.2002.00983.x>
17. Sockalingam, S., Stergiopoulos, V., & Maggi, J. (2008). Residents' Perceived Physician-Manager Educational Needs: A National Survey of Psychiatry Residents. *Canadian Journal Of Psychiatry*, 53(11), 745-752.
18. IONAŞCU, D. D. (2015). *The advocacy phenomenon and its importance in psychitry*. *Acta Medica Transilvanica*, 20(2), 35-37.
19. Bhugra, D. (2009). Professionalism and psychiatry: past, present, future. *Australasian Psychiatry : Bulletin of Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists*, 17(5), 357–9. <http://doi.org/10.1080/10398560903009043>
20. Bhugra, D., Gupta, S., Smyth, G., & Webber, M. (2010). Through the prism darkly: how do others see psychiatrists? *Australasian Psychiatry : Bulletin of Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists*, 18(1), 7–11. <http://doi.org/10.3109/10398560903274399>
21. Gaebel, W., Muijen, M., Baumann, A. E., Bhugra, D., Wasserman, D., van der Gaag, R. J., ... Zielasek, J. (2014). EPA guidance on building trust in mental health services. *European Psychiatry : The Journal of the Association of European Psychiatrists*, 29(2), 83–100. <http://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2014.01.001>

Ek 1: Tanımlar

● **Psikoterapi**

Psikoterapi ruhsal sorunlar ve ruh sağlığı bozukluklarının tedavisinde kullanılan, özgün ve bilimsel temelleri olan bir tedavi biçimidir (1,2). Psikoterapi, ruh sağlığı çalışanının ruhsal sorunları olan bireyle, sonuçlarından hoşnut olunmayan davranış örüntülerinin düzenlenmesi, kişiliğin olumlu yönde gelişmesini teşvik amacı ile ilişki kurduğu bir tedavi biçimidir. Kişinin kendisiyle ilgili daha fazla bilgi sahibi olması ve değişim yoluyla kişisel gelişim elde etmek için uygulanır.

Psikoterapide çeşitli yaklaşımlar söz konusudur : bilişsel-davranışçı, kişilerarası, psikodinamik ve başta depresyon ve anksiyetede olmak üzere bireylere ruhsal sorunların iyileşmesinde yardımcı olan diğer konuşma terapileri.

- ***Bilişsel-Davranışçı Terapiler:** Genel olarak bu tip psikoterapiler, insanların düşünce ve davranma biçimlerine odaklanır, diğer bir deyişle bilişleri ve davranışlarına. Bu, genel olarak, kısa süreli, yapılandırılmış ve hasta ile terapist arasında güncel sorun ve çözümlere yönelik terapötik hedeflere ulaşmak için geliştirilen aktif işbirliğinin kullanıldığı bir terapidir. Terapi genellikle bireysel temelde yürütülür, ancak grup yöntemleri de bazen etkilidir (4).
- ***Psikanalitik ve/veya Psikodinamik Terapiler:** Bu psikoterapi türü özellikle geçmiş deneyimlere ve bunların hastanın duygulanım, emosyonel ifadeler, davranış ve kişilerarası ilişkilerini içeren güncel psikiyatrik durumunu nasıl şekillendirdiğine odaklanır. Terapötik ilişki hastanın bilinçdışı süreçlerini keşfetmek için bir kaynak olarak kullanılır. Psikodinamik psikoterapi kısa ya da uzun süreli olabilir; bireysel veya grup terapisi olarak uygulanabilir. Terapötik ilişki aynı zamanda zayıf egoyu güçlendirmek için kullanılabilir. Psikodinamik psikoterapi daha destekleyici ya da daha analitik şekilde uygulanabilir (4).
- ***Sistemik Terapi ve Aile Terapisi:** Bu tür terapi çift veya aileyle, bireyin sorun ya da belirtilerinin tüm sistemin dinamiklerinden kaynaklanıyor olduğu düşünülerek uygulanır. Bu nedenle, sistemin her üyesi problemden ve çözümünden sorumlu kabul edilir.
- ***Kişilerarası Psikoterapi (KAT):** KAT kişilerarası ilişkilerle ve ilgili sorunlarla baş ederken daha etkili stratejiler geliştirmeye odaklanır. Kanıtlar KAT'ın özellikle depresif belirtilerde etkili olduğunu göstermiştir.
- ***Grup Psikoterapisi:** Bu tedavide, dikkatle seçilmiş ruhsal sorunları olan insanlar, yetkin bir terapist tarafından yönlendirilen bir grupta bir araya gelir ve birbirlerinin kişisel değişimini etkilerler. Çeşitli teknik manevralar ve teorik yapılar kullanılarak, lider, grup üyelerin etkileşimlerini değişim yaratacak şekilde yönlendirir (4).
- ***Diyalektik Davranışçı Terapi (DDT):** DDT en fazla ampirik desteği sınırlandırılmış kişilik bozukluğu hastaları için almış bir psikososyal tedavidir (3).
- ***Hümanist ve Entegratif Terapiler** (kişisel gelişim ve olgunlaşma odaklı)
- ***Sanat Terapileri** (yaratıcı sanatları terapötik bir şekilde kullanmak)
- ***Oyun Terapileri**
- ***Hipno-Psikoterapiler**
- ***Deneyimsel Yapısalıcı Terapiler**
- ***Diğer Terapiler** (farkındalık temelli olanlar gibi tüm diğer terapileri içerir)

Kaynaklar

1. <http://www.nhs.uk/Conditions/Psychotherapy/Pages/Introduction.aspx>
2. Report of the UEMS Section for Psychiatry on Psychotherapy, Edinburgh, 2004.
3. <http://home.earthlink.net/~carolbeth/page7.html>
4. Gabbard, G.O., Long-term Psychodynamic Psychotherapy: A Basic Text, 2nd Edition, 2010, American Psychiatric Publishing, Inc.

• **Psikiyatri Uzmanlık Öğrencisi**

Psikiyatri uzmanlık öğrencisi, ruhsal bozuklukları uzman olarak tedavi etme yetkisine sahip olmak üzere psikiyatri uzmanlık eğitimi gören bir tıp doktorudur. Çoğu Avrupa ülkesinde, lisansüstü psikiyatri eğitim programları ulusal mevzuata uygun şekilde ulusal kuruluşlarca düzenlenmekte ve değerlendirilmektedir. ATUB, Avrupa'da psikiyatri uzmanlık eğitimlerinin uyumunu sağlamak amacıyla uzmanlık eğitim programlarının etkin uygulanmasıyla ilgili çok sayıda öneri yayımlamıştır. Avrupa bölgesinde psikiyatri uzmanlık öğrencileri, psikiyatri asistan hekim komitelerinden oluşan bağımsız bir federasyon olan EFPT tarafından temsil edilmektedir.

• **Psikiyatri'de Yan/Alt Dallar**

• **Genel Erişkin Psikiyatrisi**

Erişkinlerde ruhsal bozuklukların önleme, tanı, araştırma ve tedavisine yönelmiş psikiyatri dalıdır.

• **Geriatrik Psikiyatri (Yaşlılık Psikiyatrisi)**

İleri yaş grubunda ruhsal bozuklukların önlenme, araştırma ve tedavisiyle ilgilidir. Bir psikiyatrist evde ve birinci basamakta değerlendirmeye ilgili deneyimli olmalıdır. İleri yaş grubunda diğer hekimlerle işbirliği yaşamsal önem taşır.

• **Çocuk/Ergen Psikiyatrisi**

Çocuklar, ergenler ve ailelerinde psikopatolojik rahatsızlıkların araştırma, tanı, tedavi ve önlemlerinde uzmanlaşan psikiyatri dalıdır. Çocuk/ergen psikiyatrik hastalıklarında fenomenolojinin, öykünün, biyolojik, psikososyal, genetik, demografik, çevresel etkenlerin klinik olarak incelenmesini ve müdahalelere cevabın değerlendirilmesini kapsar (Kaplan ve Sadock).

• **Adli Psikiyatri**

Adli psikiyatri, ruh sağlığı ve yasaların iç içe olduğu alanlarda özelleşmiş psikiyatri dalıdır. Hapishanelerde, yüksek güvenlikli hastanelerde veya toplumsal yaşam içinde ruhsal bozukluğu olan suçluların değerlendirme ve tedavisiyle ilgilidir.

• **Bağımlılık Psikiyatrisi**

Bağımlılık psikiyatrisi alkol, uyuşturucu ve diğer maddelerle ilişkili hastalığı olan bireylerin değerlendirme ve tedavisiyle ilgilenen, psikiyatrinin tıbbi alt dalıdır. Özellikle zorlayıcı olan durumlardan biri de madde ilişkili ve diğer psikiyatrik bozuklukları olan çift-tanlı bireylerdir. Bağımlılık psikiyatristleri madde bağımlılığı uzmanıdır.

- **Liyezon Psikiyatrisi**

Liyezon psikiyatrisi, psikiyatri ve diğer tıbbi hastalıkların ortak alanında uzmanlaşan psikiyatri dalıdır. Liyezon psikiyatrisi, tıbbi başvurusu olan hastalara poliklinik şartları, acil tıp servisleri veya yataklı servisler fark etmeksizin hastane genelinde psikiyatrik tedavi sağlayan yan daldır. Bu nedenle fiziksel ve psikolojik sağlığın kesişimiyle ilgilenir. Liyezon psikiyatri servisleri çok sayıda farklı klinik ortam ve koşulda çalışır ve pek çok farklı tür klinik problemi olan hastayı geniş yelpazede müdahalelerle destekler.

Kaynaklar:

<http://www.rcpsych.ac.uk/pdf/FRLP02.pdf>

Liaison psychiatry for every acute hospital Integrated mental and physical healthcare December 2013.

<http://www.rcpsych.ac.uk/files/pdfversion/CR183.pdf>

- **Öğrenme Güçlüğü Psikiyatrisi**

Öğrenme güçlü olan hastaların tedavisi ile ilgilenen alt daldır. Ağır ruhsal bozukluklarda tedavi hizmeti sunmakla kalmaz, otizm spektrum bozukluğundan kaygı bozukluklarına pek çok farklı ruhsal bozukluk ile de ilgilenir. Öğrenme güçlüğü olan insanlar ruhsal zorlanmayla kendileri baş etmekte güçlük çekebileceğinden küçük çaplı bozukluklar şiddetli etki doğurabilir; bu nedenle bu servislerde sevk etme eşiği genel psikiyatri servislerine göre çok daha düşüktür.

- **Toplum Psikiyatrisi**

Toplum psikiyatrisi, ruhsal bozukluğu olan insanların temel bakımının hastane gibi özel bir tesis yerine, hastanın içinde bulunduğu toplum ve ev çevresinde sunulduğu bir bakım sistemine işaret eder. Bir bütün olarak psikiyatrik hastaların makul bir sosyal rol edinmesine ve bu rolü sürdürmesine yardımcı olan, tedavinin sürekliliği, barınma, iş imkânı ve sosyal destek sunan bir hizmet ağından oluşur. Toplum psikiyatrisi kapsayıcı bir sağlık perspektifini yansıtır ve gündüz-hastaneleri, gündüz-merkezleri, toplum ruh sağlığı klinikleri, poliklinikler, ev ortamı ve yurtlar gibi toplum ruh sağlığı hizmetlerinde uygulanır.

- **Acil Psikiyatri**

Psikiyatrinin acil servislerde uygulanmasıdır. Acil servis ortamlarında psikiyatrik tedavi, tipik olarak geçici bir doğaya sahiptir ve yaşamı tehdit eden durumları stabilize etmek ve/veya durumsal çözümler üretmek için vardır. Psikiyatrik acil servisler; özkıyım girişimleri, depresyon, psikoz, şiddet içeren davranışlar, madde bağımlılığı-kötüye kullanımı-intoksikasyonu, sorunlu ilaç reaksiyonları ve etkileşimleri, kişilik bozuklukları, anksiyete, (fiziksel, cinsel) istismar ve doğal afetlerde (etkilenen bireylerde ciddi psikolojik strese neden olabilen) kriz reaksiyonları durumlarında psikiyatrik hizmet veren çalışanlarca yürütülür.

- **Küresel Ruh Sağlığı**

Küresel ruh sağlığı, ruh sağlığının farklı alanlarına uluslararası bakış açısidir. Dünya genelinde tüm insanlık için ruh sağlığında eşitliği ve iyileşmeyi öncelik edinen çalışma, araştırma ve uygulama alanıdır. Kültürel farklılıkları ve ülkelere özgü durumları göz önünde bulundurarak ruhsal bozuklukların farklı ülkelerdeki epidemiyolojisi, tedavi seçenekleri,

ruh sağlığı eğitimi, ekonomik ve politik yanları, ruh sağlığı hizmeti sistemlerinin yapısı, ruh sağlığındaki iş gücü ve pek çok diğer konu ile beraber insan hakları ile ilgilenir.

Kaynak:

Patel V, Prince M. Global mental health - a new global health field comes of age. *JAMA*2010, 303(19):1976-7

- **Askeri Psikiyatri**

Askeri psikiyatri, psikiyatri ve ruhsal bozuklukların askeri bağlamlardaki özel yanlarıyla ilgilenir. Bir askeri psikiyatrist, üniformalı bir asker ya da sivil bir uzman olarak, askeri personeller ve aile üyelerinin istatistiksel olarak toplum normlarına benzer oranlarda gelişen veya savaş ve diğer askeri şartlar sonucu ortaya çıkabilen ruhsal bozukluklar ile ilgilenir.

Özel bir çalışma alanı da travma sonrası stres bozukluğu yaşayan gazilerin veya yatarak ya da ayaktan tedavi veya sosyal rehabilitasyon gerektiren diğer travmaların bakımındır.

Kaynak:

Menninger, William Claire (1967). A psychiatrist for a troubled world: selected papers. Viking Press. p. 495. Retrieved June 12, 2012.

- **Sosyal Psikiyatri**

Sosyal psikiyatri, psikiyatrinin kişilerarası veya kültürel bağlamda ruhsal bozukluklara ve ruh sağlığına yoğunlaşan alt dalıdır. Sosyal psikiyatri tıbbi eğitim ile sosyal antropoloji, sosyal psikoloji, kültürel psikiyatri, sosyoloji ve ruhsal stres ve hastalıklarla ilişkili olan tüm diğer disiplinleri bir araya getirir. Sosyal psikiyatri, terapötik toplulukların oluşturulması ve sosyoekonomik etkenlerin ruhsal bozukluklar üzerine etkisinin vurgulanmasıyla yakından ilişkilidir.

- **Kültürlerarası/Kültürel Psikiyatri**

Kültürel ve etnik bağlamda ruhsal bozukluklar ve psikiyatrik hizmetler ile ilgilenen psikiyatri dalıdır. Kültürel psikiyatri, psikopatolojileri ve bireyler, aileler ve toplumlardaki ruhsal ve davranışsal problemlerin psikososyal tedavisini ilgilendiren sosyal ve kültürel belirleyicileri konu alır. Kültürel psikiyatri, psikiyatrik hastalık sınıflamasının farklı kültürel ve etnik gruplar için uygun olup olmadığını inceler. Çoğunlukla psikiyatrik hastalıkların gerçek tıbbi durumların yanında sosyal yapıyı da temsil ettiğini, dolayısıyla yaratıldıkları ve meşrulaştırıldıkları sosyal gruplara özgü sosyal işlevlere sahip olduğunu savunur.